

Skjermbrukutvalget

– erfaringer fra arbeidet med NOUen

Folkehelsekonferansen

C7 Skjermbruk og psykisk helse

25.10.2024

Møteleder: Steinar Krokstad

Steinar Krokstad

Professor i sosialmedisin

HUNT forskningscenter

Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie

Fakultet for medisin og helsevitenskap

Norges teknisk- naturvitenskapelige universitet – NTNU

Tlf. 95219227

<https://www.ntnu.no/ansatte/steinar.krokstad>

Psykiater

Sykehuset levanger

Helse Nord-Trøndelag HF

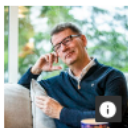
Om utvalget

Regjeringen har nedsatt et utvalg som skal gi et bedre kunnskapsgrunnlag om hvordan barn og unges skjermbruk i barnehage, skole og fritid påvirker helse, livskvalitet, læring og oppvekst. Der utvalget avdekker at særlige utfordringer er tilstrekkelig godt dokumentert, skal utvalget gi innspill til politikktutvikling og gi råd om behovet for tiltak.

Utvalget skal levere en delrapport i form av 2-5 temanotater, som ikke inngår i NOU-serien, innen 15.12.2023. Temanotatene skal omtale kunnskapsgrunnlag som er særlig relevant for ungdom 5.-10. trinn, og er relevant som grunnlag for Kunnskapsdepartementets arbeid med en stortingsmelding om denne aldersgruppen i skolen. Temanotatene skal også omtale kunnskapsgrunnlag som er relevant for meldingsarbeidet med trygg digital oppvekst etter nærmere dialog med Barne- og familiedepartementet. Utvalgets endelige anbefalinger skal avleveres til Kunnskapsdepartementet innen 11.11. 2024.

Utvalget leverer sin NOU
11. november 2024

Medlemmer

Robert Steen
 Leder av utvalget

Siviløkonom, Styrearbeid, Ledelse, Strategi, Prosessledelse. Foredrag. Robert har sittet i åtte år som byråd i Oslo (Finansbyråd 2015-2019 og Helsebyråd 2019-2023). I begge roller hadde Robert det overordnede parlamentariske ansvaret for digitaliseringen av Oslo kommune. I 15 år før Robert ble politiker og byråd jobbet han sentralt med digitaliseringen av medieselskapet Schibsted hvor han var med på oppstarten av Finn.no i år 2000 og eksporten av «Fintjenester» til 36 land på alle kontinenter i verden.

Torstein Undstad
 utvalgsmedlem

Torstein er universitetektor i pedagogikk på barnehagelærerutdanningen ved UiT – Norges arktiske universitet. Her arbeider han blant annet med profesjonsfaglig digital kompetanse for barnehagelærere, studenter og ansatte i høyere utdanning. Forskningsinteresser er barns bruk av digitale verktøy, kreativ bruk av teknologi og de yngste barnas lek og samspill i den digitale tidsalderen. Han er med i forskningsprosjekter som Technobabies, PUST – Profesjonsfaglig Utviklingsprosjekt mellom Stavanger og Tromsø, Barnehagefaglig digital kompetanse og er faglig ansvarlig på UiTs digitale framtidssmie.

Anne Mangen
 utvalgsmedlem

Anne Mangen er professor i lesevitenskap ved Lesesenteret, Universitetet i Stavanger. I sin forskning er hun særlig interessert i hvordan digitalisering innvirker på både kognitive og emosjonelle aspekter ved lesing av ulike typer tekster, og hun har bl.a. gjort eksperimenter der man har sammenlignet lesing av informasjonstekster på pc, nettbrett (iPad) og papir, og lesing av litterære tekster på lesebrett (Kindle) og trykt bok. Mangen har også vært involvert i utviklingen av nasjonale prøver i lesing for 5. trinn, og var leder for et omfattende EU-finansiert forskningsnettverk, E-READ, et tverrvitenskapelig nettverk som samlet mer enn 200 forskere fra hele EU i et felles prosjekt for å få en bedre forståelse av effekten av overgangen fra papirbasert til skjermbasert lesing.

Steinar Krokstad
 utvalgsmedlem

Steinar Krokstad er professor i sosialmedisin ved HUNT forskningsenter, Institutt for samfunnsmedisin og sykepleie, NTNU. Og har tidligere ledet senteret i en tiårsperiode. Han er også spesialist i psykiatri og arbeider i en deltidsstilling som lege ved Sykehuset Levanger. Krokstad har bred forskningserfaring med befolkningsdata, og har lenge vært engasjert i folkehelsearbeidet i samarbeid med lokale, regionale og nasjonale myndigheter. Krokstad var initiativtaker til å etablere Folkehelsealliansen i Trøndelag, som har satt psykisk helse på dagsorden med bruk av rammeverket «ABC for god psykisk helse».

Siv M. Gamlem
 utvalgsmedlem

Gamlem er professor ved Institutt for pedagogikk, Høgskulen i Volda (HVO). Hun arbeider i lærerutdanningen, og har tidligere vært lærer i grunnskolen. Hennes forskningsinteresser er individuell vurdering, tilbakemelding, læringsprosesser, og skoleutvikling. Gamlem har omfattende erfaring fra forsknings- og utviklingsprosjekter i ulike skoleslag som omhandler vurdering og tilbakemelding for læring, utvikling av vurderingskulturer, og læringsprosesser/vurdering i digitale kontekster. Hun var forskningsleder i prosjektet DigiHand som studerte elevers skriveutvikling i ulike vilkår, og er for tiden involvert i forskningsprosjektet «Artificial Intelligence for Assessment for Learning». Gamlem har også vært medlem av eksamensgruppa.

Niamh Ní Bhroin
 utvalgsmedlem

Niamh Ní Bhroin er førsteamanuensis i medievitenskap ved Universitetet i Agder. Hun forsker på hvordan digitaliseringen av samfunnet påvirker hverdagslivet til barn og unge. Ní Bhroin er medlem av EU Kids Online nettverket i Norge og har vært med på å opprette the Center for Media Innovations ved Universitetet i Oslo. Hun har deltatt i nasjonale og internasjonale prosjekter som undersøker barn og unges mediebruk, og publiserer og formidler forskning om «skjermtid», medieskadelighet, digitalisering av skolen og foreldredeling av bilder og informasjon om barna sine. Ní Bhroin har doktorgrad i medievitenskap fra Institutt for medier og kommunikasjon ved Universitetet i Oslo (2015).

Christer Hyggen
 utvalgsmedlem

Christer Hyggen er sosiolog og forsker i i Seksjon for ungdomsforskning på NOVA ved OsloMet. Hyggen jobber med problemstillinger knyttet til marginalisering og sosial eksklusjon blant unge. De siste årene har han vært særlig opptatt av hvordan digitalisering og teknolog utvikling påvirker barn og unges liv.

Jens Christoffer Skogen
 utvalgsmedlem

Jens Christoffer Skogen er utdannet psykolog ved Universitetet i Bergen. Seniorforsker ved Avdeling for helsefremmende arbeid (Folkehelseinstituttet) og Regionalt kompetansesenter for rusmiddelforskning i Helse Vest (KORFOR, Helse Stavanger). Opptatt av ungdom, psykisk helse og trivsel, og forebygging og helsefremmende tiltak. Han er for tiden prosjektleder og involvert i flere prosjekt som ser på barn og unges psykiske helse og trivsel sett opp mot bruk av sosiale medier og gaming.

Mari Hysing
 utvalgsmedlem

Mari Hysing er professor i samfunnspsykologi ved Universitetet i Bergen og er også tilknyttet RKBV Vest, Regionalt kunnskapsenter for barn og unge. Hun er spesialist i klinisk nevropsykologi. Hysing har omfattende erfaring fra forskningsprosjekter som omhandler psykisk helse og søvn hos barn og unge, inkludert ledelse av Barn i Bergen prosjektet.»

Ekspertgruppe

Skjermbrukutvalgets ekspertgruppe av barn og unge

Vi ønsker å legge til rette for at barn og unge skal kunne bidra inn i arbeidet vårt og gi verdifull innsikt i barn og unges skjermbruk. Vi har derfor etablert en ekspertgruppe for skjermbruk blant barn og unge, av nettopp barn og unge.

Ekspertgruppen av barn og unge består av 14 medlemmer mellom 12 og 18 år fra de fleste fylker i landet og representerer et mangfold blant annet i alder, kjønn, etnisitet, bosted og funksjonsevne. Alle deltagerne er rekruttert fra andre ungdomspanel, men representerer seg selv. Ekspertgruppen er ikke representativ for alle barn og unge, men gir oss et innblikk i barne- og ungdomsperspektivet.

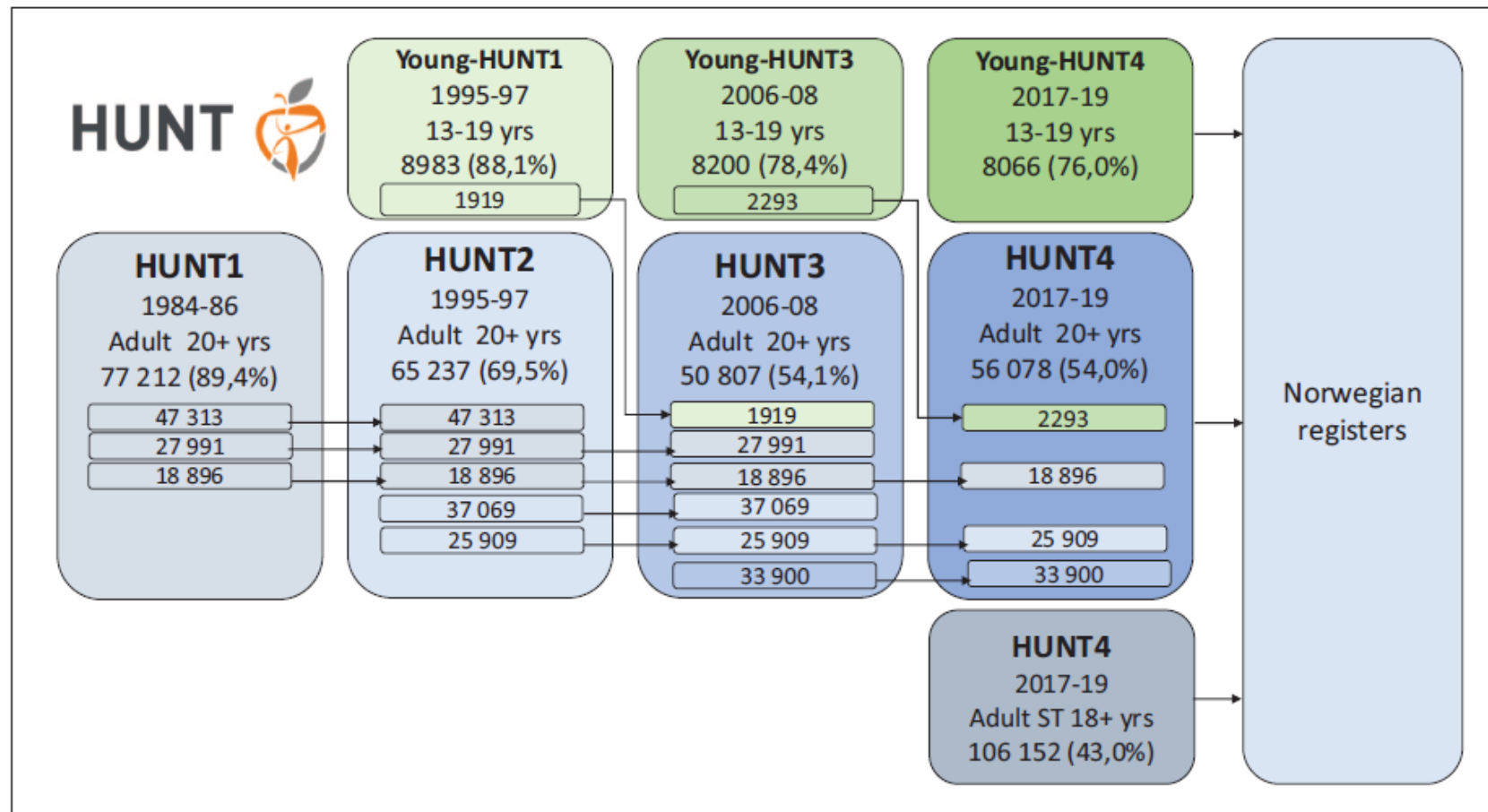
Målsetningen er at ekspertgruppen av barn og unge skal sikre en bredere og mer gjennomgående medvirkning enn enkeltstående innspill, og følge arbeidet gjennom utvalgsperioden og aktivt involveres i flere faser av utvalgsarbeidet.

Ekspertgruppen av barn og unge er en av flere måter å sikre medvirkning på. Vi skal i løpet av arbeidet innhente erfaringer og perspektiv fra andre relevante stemmer.

Referansegruppe

Medlemmer av referansegruppen

Ståle Kalkvik	Foreldreutvalget for grunnopplæringen (FUG)
Tor Eirik Rasmussen	Foreldreutvalget for barnehager (FUB)
Merete Iversen Ludmann	Skoleeier – Hole kommune
Rune Melgård	Skoleeier – Vestfold og Telemark
Trond Lien	Skoleeier – Oslo kommune
Guro Hovde	Utdanningsforbundet
Lene Bakkedal	Skolens landsforbund
Olav Sandanger Myklebust	Norsk Lektorlag
Ingri Bjørnevik	Fagforbundet
Margareth Ellifsen	Universitets- og høgskolerådet, Høgskolen Vestlandet
Per-Ludvik Kjendlie	Universitets- og høgskolerådet, Universitetet i Sørøst-Norge
Mona Søbyskogen	Skolelederforbundet
Emma-Katrin Vanderloock Kleven	Elevorganisasjonen
Kristin Walstad	Virke
Solveig Dorthea Enger	Landsgruppen for helsesykepleiere
Anbjørg Langerud Skaug	Mental helse ungdom
Camilla Faarlund Øksenvåg	Nasjonalforeningen for folkehelsen
Maren Hagen Fuglesang	Unge funksjonshemmede/FFO

Hvorfor ser færre unge lyst på livet? Utviklingen for opplevd livskvalitet blant ungdom og yngre voksne i Norge

Why do fewer young people look positively on life? The development of subjective well-being among youth and young adults in Norway

Ottar Hellevik

Professor emeritus, Institutt for statsvitenskap, Universitetet i Oslo

Ottar Hellevik tok magistergraden i sosiologi i 1968. Ansett ved Institutt for statsvitenskap, Universitet i Oslo, i 1971, fra 1986 som professor, emeritus fra 2014. Har vært bestyrer og dekan. Hadde bistilling ved Ipsos (tidligere MMI) 1984–2019 og var faglig leder for Norsk Monitor. Har ved siden av forskningspublikasjoner utgitt flere lærebøker i forskningsmetode.

ottar.hellevik@stuvio.no

Tale Hellevik

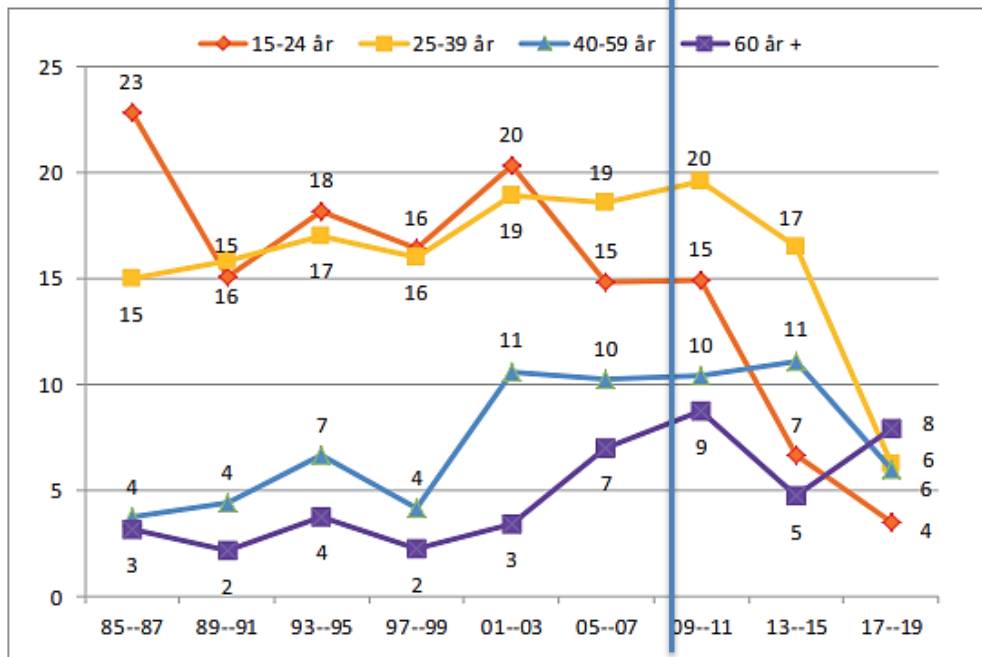
Seniorforsker, NOVA, OsloMet – storbyuniversitetet

Tale Hellevik er seniorforsker ved velferdsforskningsinstituttet NOVA, hvor hun begynte i 1998. Instituttet er i dag del av OsloMet – storbyuniversitetet. Tok hovedfag i statsvitenskap i 1997 og doktorgrad i sosiologi i 2005, begge ved Universitetet i Oslo. Post doc ble gjennomført innenfor det internasjonale samarbeidsprosjektet The Timing of Life: Understanding cross-national differences in the organization of the life course in Europe.

thelle@oslomet.no

Sammendrag

Tidsserier fra Norsk Monitor for lykkefølelse og tilfredshet med tilværelsen avdekker en markert nedgang mellom 2009 og 2019. Dette i kontrast til utviklingen mellom 1985 og 2009, da nivået var stabilt eller svakt stigende. Det viser seg at denne nedgangen i sin helhet skyldes utviklingen innenfor yngre aldersgrupper (15–24 og 25–39 år) og gjelder både kvinner og menn. Fra å skåre høyst for opplevd livskvalitet ligger de yngre nå lavest. For å forklare denne dramatiske utviklingen har vi lett etter forhold som har en negativ sammenheng med opplevd livskvalitet og som har blitt mer utbredt eller har fått sterkere negativ effekt i løpet av det siste tiåret blant yngre. Vi har analysert et variert utvalg variabler fra Norsk Monitor som ut fra tidligere forskning framstår som aktuelle forklaringer. Det er økende bekymring for hva som vil skje en i framtiden som bidrar mest til nedgangen, både i lykkefølelse og tilfredshet med tilværelsen i de to yngre aldersgruppene. Denne bekymringen henger sammen med frykt for ulike negative hendelser, særlig knyttet til framtidige yrkesmuligheter og egen økonomiske situasjon. Andre forhold som også har bidratt vesentlig til redusert opplevd livskvalitet er misnøye med sosiale relasjoner og med helse, fysisk form og kropp.

Figur 2. Utvikling for sammenhengen mellom alder og nivå for lykkefølelse. (Prosentovervekt av meget over ikke lykkelige. Norsk Monitor, to og to runder kombinert, 1985+1987 osv.)

Endringer i folkehelsa: Økning i angst- og depresjons-symptomer blant ungdom, Ung-HUNT

Krokstad, Weiss, Krokstad, Rangul, Kvaløy,
Ingul, Bjerkeset, Twenge, Sund (2022).
BMJ open, 12(5), e057654.

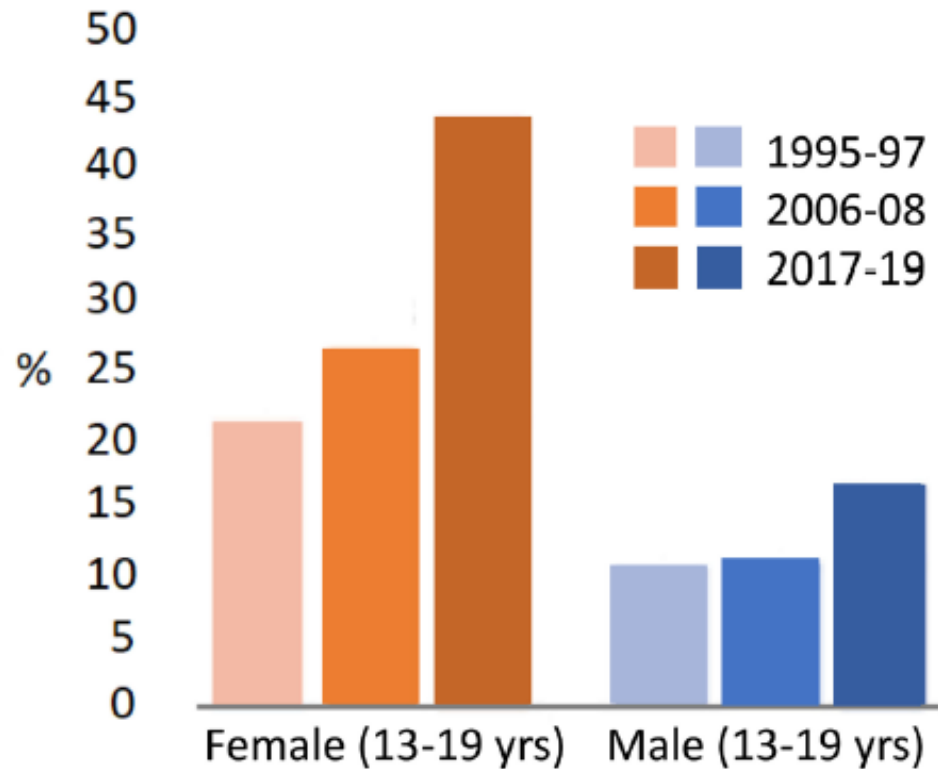

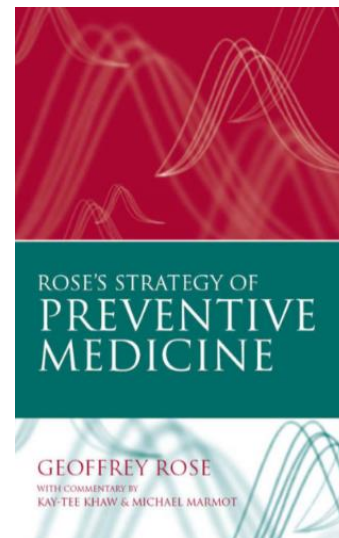
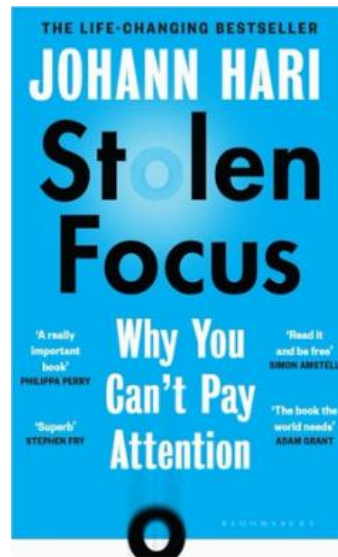
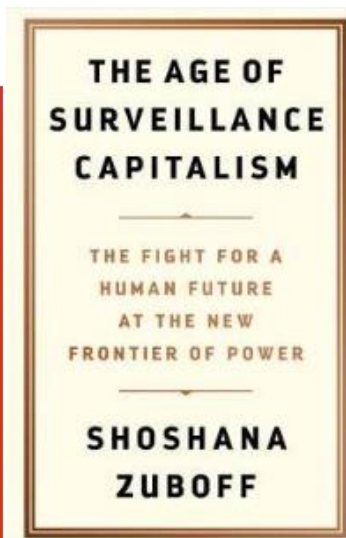
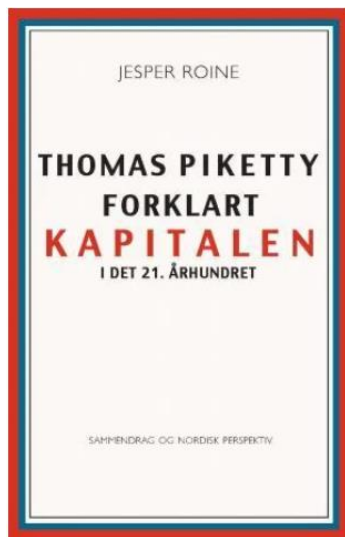
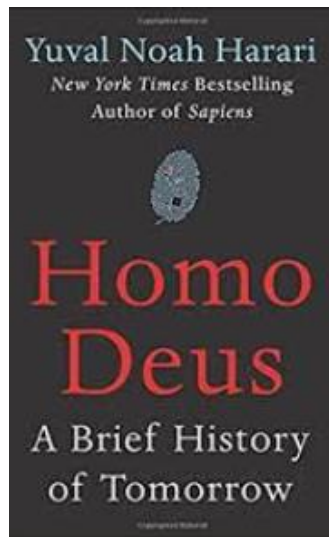
Figure 2 Prevalence (%) of anxiety and depression symptoms measured with Hopkins Symptom Checklist-5 (cut-off ≥ 2), from three decades of adolescents in the Young-HUNT Study.

Hvilken betydning kan bruk av sosiale medier og smarttelefoner ha

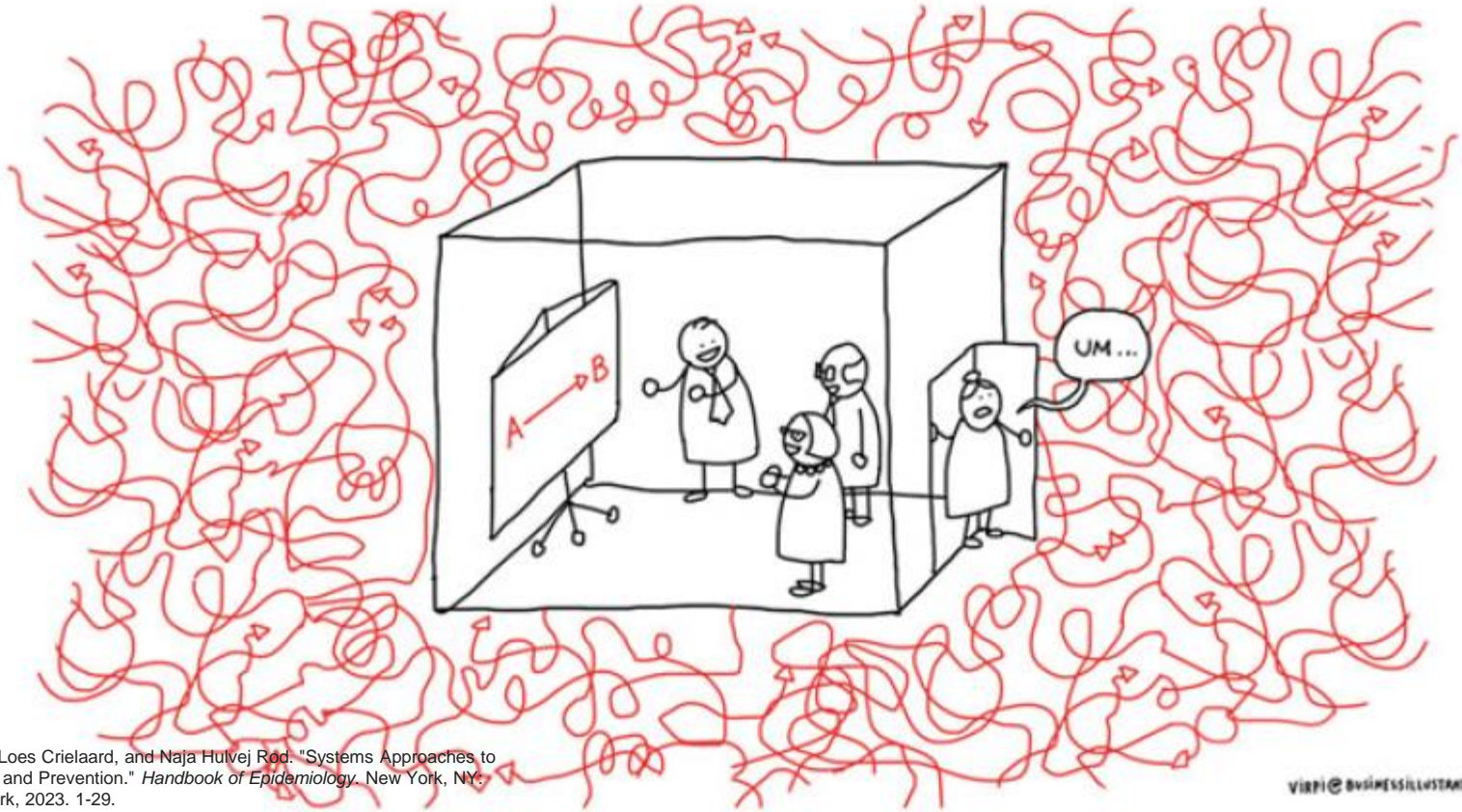

Hvordan kan vi forstå utviklingen?

Komplekse sammenhenger mellom samfunnsutvikling og folkehelse

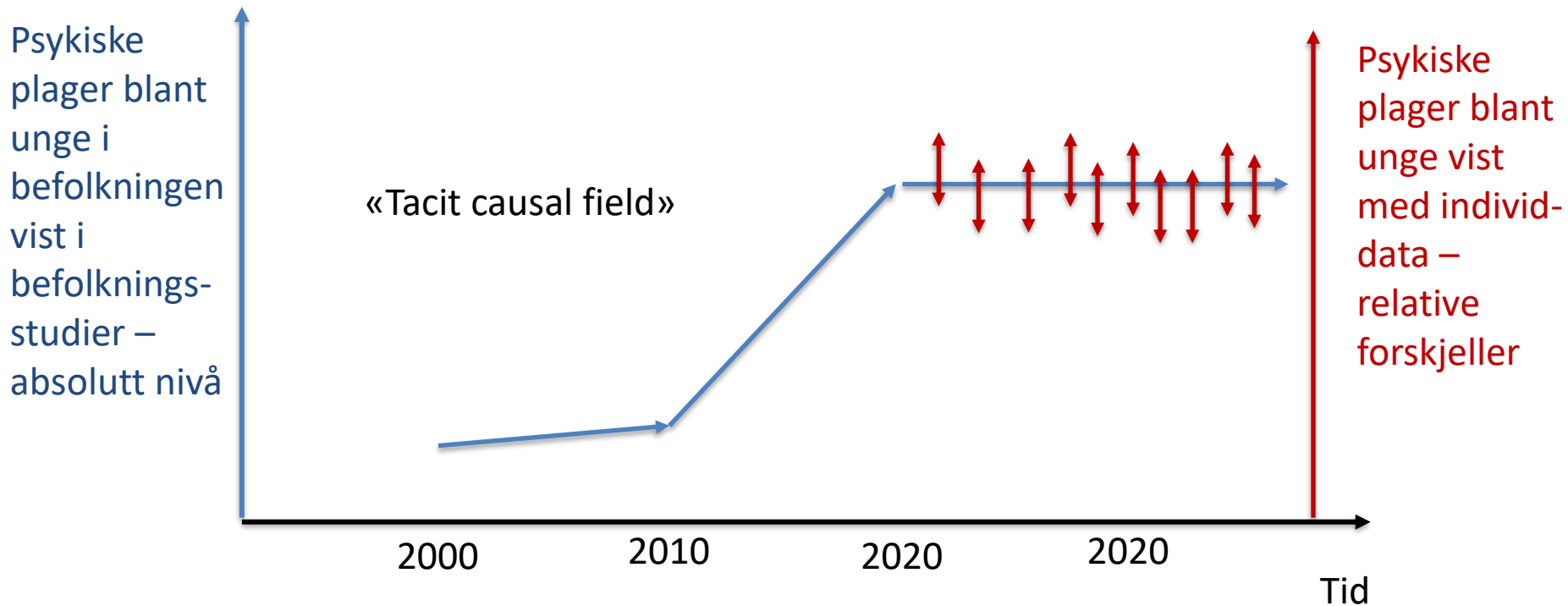
Samfunnsmessige årsaker til endringer i folkehelsa er komplekse

Stronks, Karien, Loes Crielaard, and Naja Hulvej Rod. "Systems Approaches to Health Research and Prevention." *Handbook of Epidemiology*. New York, NY: Springer New York, 2023. 1-29.

VIRPI@BUSINESSILLUSTRATOR.COM

Populasjon og individ-basert forskning

Generational Researcher Jean Twenge on
How Smartphones Destroyed Gen Z—and
What Parents Can Do About It

Jean Twenge

TECHNOLOGY
END THE PHONE-BASED
CHILDHOOD NOW

The environment in which kids grow up today is hostile to
human development.

By Jonathan Haidt
Photographs by Maggie Shannon

Jonathan Haidt

Tre egenskaper ved sosiale medier som øker risikoen for psykiske lidelser

Foto: pxhere.com (CC0)

Oppmerksomhetsøkonomi

- Aktivere nysgjerrighet
- Intermitterende forsterkning
- Automatisk leveranse av nytt innhold

Stimulerer belønningssenteret

Foto: pxhere.com (CC0)

Persontilpasset innhold

- Mer av det du har vist interesse for – uansett hva det er
- Innhold basert på interessen til brukere som ligner deg

Forsterker negative tanker

Foto: pxhere.com (CC0)

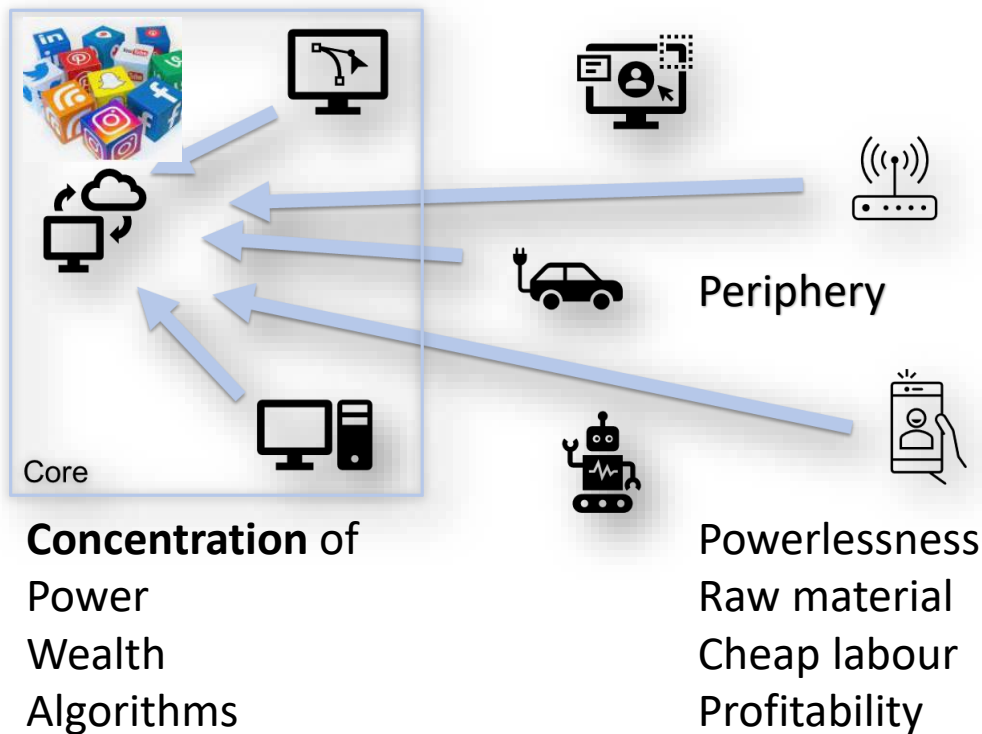
Sosial sammenligning

- Bygd for selvpresentasjon
- Legger til rette for idealiserte fremstillinger
- Synlige forskjeller i respons fra andre
- Påvirkernes inntog

Skader selvbilde

Erling W. Rognli, Psykologspesialist, PhD

Makt og avmakt

BIG TOBACCO
BIG OIL
BIG FOOD BIG ALCOHOL
GAMBLING BIG PHARMA
BIG TECH WEAPONS MANUFACTURERS
MILITARY INDUSTRIAL COMPLEX
PRISON INDUSTRIAL COMPLEX
THINK TANKS PHILANTHROPIES LOBBYISTS
CONSULTING FIRMS NOT-FOR-PROFITS
PREDATORY MARKETING
POLITICAL DONATIONS CORPORATE SCIENCE
GIG ECONOMY MODERN SLAVERY
TAX AVOIDANCE BENEFICIAL OWNERSHIP
NEOLIBERALISM
PRIVATISATION DEREGULATION
FINANCIALIZATION
CONSOLIDATION GLOBALISATION
MULTISTAKEHOLDERISM
CAPITALISM

COMMERCIAL DETERMINANTS OF HEALTH

Oppmerksomhets-økonomien

healthcare

Article

The Struggle for Human Attention: Between the Abuse of Social Media and Digital Wellbeing

Santiago Giraldo-Luque ¹, Pedro Nicolás Aldana Afanador ¹ and Cristina Fernández-Rovira ^{2,*}

¹ Communication and Journalism Department, Autonomous University of Barcelona, 08193 Barcelona, Spain; santiago.giraldo@uab.cat (S.G.-L.); pedronicolas.aldana@e-campus.uab.cat (P.N.A.A.)

² Communication Department, University of Vic-Central University of Catalonia, 08500 Barcelona, Spain

* Correspondence: cristina.fernandez1@uvic.cat; Tel.: +34-938-86-12-22

Received: 27 September 2020; Accepted: 17 November 2020; Published: 19 November 2020

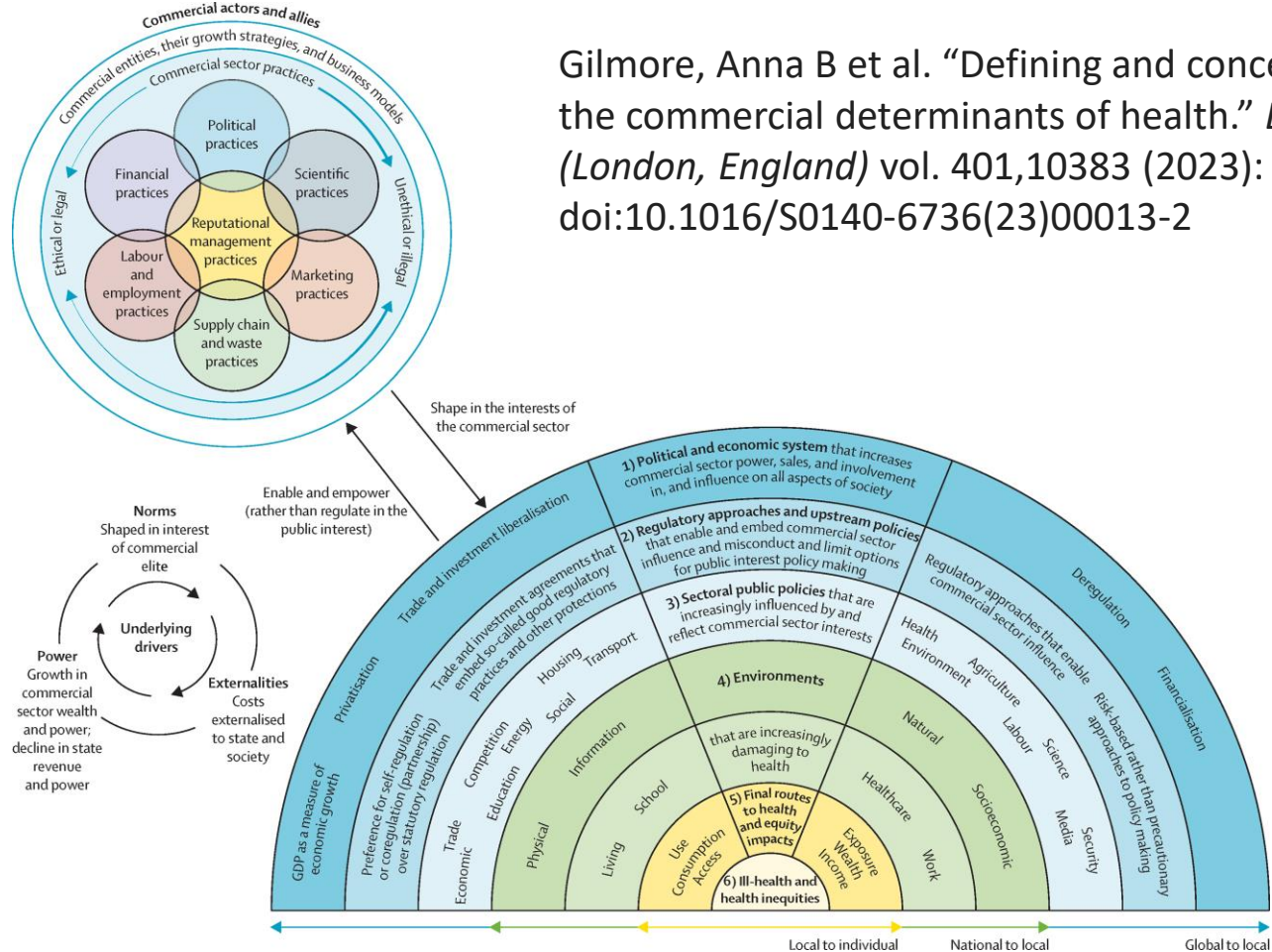

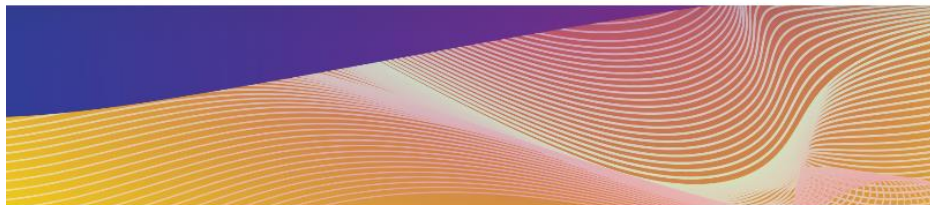
Abstract: Human attention has become an object of study that defines both the design of interfaces and the production of emotions in a digital economy ecosystem. Guided by the control of users' attention, the consumption figures for digital environments, mainly social media, show that addictive use is associated with multiple psychological, social, and physical development problems. The study presented develops a theoretical proposal regarding attention. In the first part, the research analyzes how attention has been studied and how it behaves using three disciplines: neurophysiology, neuropsychology, and economics. In the second part, considering this general framework, the study uses categories of the three disciplines to explain the functioning of social media, with special emphasis on their interactive, attractive, and addictive design. Finally, the article presents, as a practical example of the exposed theory, the main results of two case studies that describe social media consumption among young people. The research shows the relevance of the theoretical study of attention as a key element by which to understand the logics that dominate the interactive design of social media. It also uses a multidisciplinary perspective. The addictive behaviors identified in the two examples support the theoretical proposals and open research lines oriented to the measurement and understanding of the attention given to social media.

<https://www.mdpi.com/2227-9032/8/4/497>

- Målet er å fange brukernes oppmerksomhet og data
- 5 milliarder brukere av sosiale medier overvåkes hvert sekund
- 5 selskaper står bak:
 - Meta Inc (California, USA),
 - Alfabet (California, USA)
 - Tencent (Shenzhen, Kina),
 - ByteDance (Beijing, Kina), og
 - Sina Corporation (Beijing, Kina).
- Kommersielle oppmerksomhetsmonopoler
- Den "mest standardiserte og mest sentraliserte formen for oppmerksomhetskontroll i menneskehetens historie"
- Peirano kvalifiserer det som "destruktivt på grunn av den kognitive manipulasjonen det innebærer"

Gilmore, Anna B et al. "Defining and conceptualising the commercial determinants of health." *Lancet (London, England)* vol. 401,10383 (2023): 1194-1213. doi:10.1016/S0140-6736(23)00013-2

The Digital Services Act

Ensuring a safe and accountable online environment

For citizens

For providers of digital services

For business users of digital services

For society at large

Skjermbrukutvalget foreslår en lang rekke tiltak for å begrense skadene av ny teknologi